

Tidlig afgang fra skolesystemet og elever med handicap og/eller særlige undervisningsmæssige behov

Endelig, sammenfattende rapport

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

TIDLIG AFGANG FRA SKOLESYSTEMET OG ELEVER MED HANDICAP OG/ELLER SÆRLIGE UNDERVISNINGSMÆSSIGE BEHOV

Endelig, sammenfattende rapport

Det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning (agenturet) er en uafhængig og selvstyrende organisation. Agenturet medfinansieres af undervisningsministerierne i dets medlemslande og af Europa-Kommissionen og støttes af Europa-Parlamentet.

Medfinansieret af Den Europæiske Unions program Erasmus+

Europa-Kommissionens støtte til fremstillingen af denne publikation udgør ikke en godkendelse af indholdet, som afspejler forfatterens synspunkter, og Kommissionen kan ikke stilles til ansvar for brug, som kan finde sted som følge af informationen indeholdt deri.

Enkeltpersoners synspunkter anført her i dokumentet repræsenterer ikke nødvendigvis agenturets, medlemslandenes eller Kommissionens officielle synspunkter.

Redaktør: Garry Squires

Uddrag fra dette dokument er tilladt under forudsætning af tydelig kildehenvisning. Denne rapport bør refereres til således: Det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning, 2017. *Tidlig afgang fra skolesystemet og elever med handicap og/eller særlige undervisningsmæssige behov: Endelig, sammenfattende rapport.* (G. Squires, red.). Odense, Danmark

Denne rapport er med henblik på at øge dens tilgængelighed til rådighed på 25 sprog og i et tilgængeligt elektronisk format på agenturets hjemmeside: www.european-agency.org

Dette er en oversættelse af en original engelsk tekst. Der henvises til den originale engelske tekst i tilfælde af tvivl om nøjagtigheden af informationen i oversættelsen.

ISBN: 978-87-7110-666-4 (elektronisk)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Sekretariat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Danmark
Tlf.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Bruxelles-kontor
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tlf.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

INDHOLD

INDLEDNING	5
BAGGRUND	6
FUND	6
Definition og sammenligning af TAS som et resultat	6
Udformning af TAS som en proces, der involverer et kompliceret sæt af interagerende kræfter	9
Overvågning og tidlige advarselssystemer	13
ANBEFALINGER	15
PROJEKTRESULTATER	18

INDLEDNING

Tidlig afgang fra skolesystemet (TAS) defineres bredt som det fænomen, hvor unge mennesker forlader uddannelsessystemet uden at have gennemført en ungdomsuddannelse. Den Europæiske Union (EU) har fastsat en målsætning om at have reduceret TAS til 10 % på tværs af alle medlemslandene i 2020.

Mellem 2015 og 2016 udførte Det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning (agenturet) et projekt vedrørende tidlig afgang fra skolesystemet. Første del af projektet indebar en litteraturgennemgang for at undersøge fagfællebedømt forskning fra Europa. Det blev tydeligt, at der kun fandtes en begrænset mængde litteratur, der rapporterede om forskning i Europa. Det blev besluttet at medtage litteratur fra hele verden, primært USA og Australien, hvor TAS har en længere politisk historie og har været en problemstilling. Den litteratur, der kæder TAS sammen med elever med særlige undervisningsmæssige behov (SUB) og/eller handicap er ikke veludviklet. Det er dog tydeligt, at elever og studerende med SUB/handicap er i særligt høj risiko for TAS. Dette førte til dannelsen af den første projektrapport, som skitserede, hvordan litteraturgennemgangen foregik, samt de vigtigste resultater (Europæisk Agentur, 2016).

Projektets anden del indebar sammenligning af EU-politik med den etablerede litteratur. Den anden rapport undersøgte, i hvilket omfang EU-politikker afspejler den evidens, der findes i litteraturen (Europæisk Agentur, 2017). Rapporten konkluderede, at politikkerne overordnet set stemmer overens med forskningsresultaterne.

Litteraturgennemgangen, samt hvordan den tænkes ind i politikkerne, førte til en sammenblanding af de to tilgange. Dette medførte udviklingen af en model, som kan bruges på tværs af medlemslande for at forstå, hvad der foregår i hvert af dem. Den kan også bruges lokalt til at hjælpe beslutningstagere med at involvere de forskellige parter og udvikle politikker, der kan reducere TAS. Denne tilgang får bugt med variationer i definitioner af TAS og SUB/handicap. Den gør det muligt at overveje overførbare forskningsresultater, som kan være specifikke for det sted, hvor forskningen blev udført.

Denne endelige, sammenfattende rapport skitserer den vigtigste evidens og ideer. Den præsenterer atter modellen for, hvordan der tænkes om TAS, hvilket har udviklet sig fra de to første rapporter, samt de vigtigste anbefalinger til planlæggere.¹

¹ For korthedens skyld indeholder denne sammenfattende rapport ikke henvisninger til den bagvedliggende litteratur, da denne er meget omfattende. De to originale rapporter indeholder en fuldkommen liste over litteratur og politiske dokumenter (Europæisk Agentur, 2016; 2017).

BAGGRUND

Der er konsensus for, at gennemførelse af en ungdomsuddannelse er af afgørende betydning for den enkeltes chancer i livet, velbefindende, helbred, beskæftigelse, og at det reducerer risikoen for social eksklusion. Hyppigheden for gennemførelse af en ungdomsuddannelse varierer EU-medlemslandene imellem, hvor hyppigheden for TAS lå mellem 4,4 % og 21,9 % i 2014. Reduktion af TAS er blevet fastslået som en vigtig prioritet med et mål om at reducere den til 10 % på tværs af medlemslandene inden 2020. Der findes evidens for fremgang mod dette mål, hvor gennemsnittet falder fra 14,3 % i 2009 til 11,1 % i 2015. Elever og studerende med SUB/handicap betragtes som særligt udsatte for TAS, hvilket skaber yderligere udfordringer for medlemslandene. At reagere på elever og studerende med SUB/handicap og forbedre deres gennemførelseshyppighed ville stemme overens med UNESCO's bredere bæredygtige udviklingsmål for uddannelse (SDG 4) for 2030.

FUND

Projektet benyttede eksisterende litteratur på området for TAS og sammenlignede den med EU-politiske dokumenter for at undersøge, hvilke udfordringer planlæggere står over for, når de skal udvikle virkemidler til reduktion af tidlig afgang fra skolesystemet. Fundene indikerer:

- problemer med at blive enige om og anvende fælles definitioner;
- et behov for at se TAS som en samling af processer, der løber igennem en elevs/studerendes liv, frem for et resultat;
- forskellige undergrupper af elever og studerende kan komme ud for TAS, og hver af dem udsættes for forskellige risici og beskyttende faktorer;
- handlinger lagt ud i politikker kan inddeles i dem, der fokuserer på forebyggelse, intervention og kompensation;
- handlingernes fokus er nødt til at være på forskellige niveauer, og disse indebærer fokus på skolefremskridt, fokus på elever og studerendes engagement og motivation og fokus på de bredere sociale aspekter af elever og studerendes liv.

Fundene blev brugt til at udvikle en model til at informere beslutningstagning på EU-niveau, nationalt niveau og lokalt niveau.

Definition og sammenligning af TAS som et resultat

Måling og sammenligning af TAS på tværs af medlemslande er ikke uden udfordringer. Forskellige lande har forskellige aldre, hvor unge lovligt kan forlade skolesystemet, som

varierer fra 14 til 18 år. Estêvão og Álvares (2014) skelner mellem formelle og funktionelle definitioner. Førstnævnte er baseret på den juridiske alder for skoleafgang; sidstnævnte er hvor TAS henviser til afgang fra skolen uden de nødvendige færdigheder og kvalifikationer for at indgå i en succesfuld beskæftigelse, uanset alderen ved afgang. Dette giver forskellige måder, hvorpå TAS kan tælles:

- Dem, som forlader skolen, før det er lovligt i bestemte medlemslande
- Dem, som forlader skolen uden nødvendige kvalifikationer for at kunne overgå til beskæftigelse
- Dem, som bliver i skolen indtil alderen for skoleafgang, men som stadig ikke har de nødvendige kvalifikationer.

Ved første øjekast ser elever og studerende med SUB/handicap måske ud til at være særligt tilbøjelige til at forlade skolen uden de nødvendige kvalifikationer, uanset alderen for skoleafgang, og at have større sandsynlighed for at blive klassificeret som "ikke i beskæftigelse eller under uddannelse" (IBU). Dette afhænger dog af, hvilken gruppe af elever og studerende kategorien af SUB/handicap indeholder. Nogle lande har en bred fortolkning af SUB/handicap, der inkluderer elever og studerende, som underpræsterer, mens andre lande begrænser betegnelsen til dem med alvorlige vanskeligheder. Det er også tydeligt, at nogle sociale grupper har en uforholdsmæssigt større sandsynlighed for at blive identificeret med SUB/handicap. Disse inkluderer personer fra etniske minoritetsbaggrunde, lav socioøkonomisk status eller udsatte baggrunde. Dette tjener som en påmindelse om, at elever og studerende med SUB/handicap ikke er en homogen gruppe, og at de har særskilte indlæringsmæssige og sociale behov.

Der bør udvises varsomhed, hvad angår betydningen af "nødvendige kvalifikationer", samt hvilke typer af beskæftigelse eller videregående uddannelse der tænkes på. Der findes evidens for, at visse grupper af elever og studerende med SUB/handicap gennemgår almindelige overgangsforløb mellem grundskole (7.-9/10. klasse) og næste uddannelsestrin, som fokuserer på bestemte kvalifikationer, uden hensyntagen til elevernes evner eller ambitioner. Dette medfører, at de forlader uddannelsen uden de kvalifikationer, der er nødvendige for at kunne deltage i beskæftigelse senere hen, eller det fører til, at de mister engagementet, før de opnår kvalifikationerne. Adskillige studier har fundet, at elever og studerende med SUB/handicap finder overgangen mere udfordrende end deres jævnaldrende kammerater, og dette medfører en øget risiko for TAS eller lavere kvalifikationsniveauer.

EU's definition af TAS, der benyttes af Eurostat, lader også til at være en funktionel definition, eftersom den kræver gennemførelse af en ungdomsuddannelse (Boks 1).

Den Europæiske Union definerer elever, der forlader skolesystemet tidligt, som personer mellem 18-24 år, som højst har gennemført grundskolen (7.-9/10. klasse), og som ikke længere er under uddannelse.

Elever, der forlader skolesystemet tidligt, er derfor dem, som kun har gennemført førskole, grundskole (1.-6. klasse), grundskole (7.-9/10. klasse) eller en kort ungdomsuddannelse på mindre end 2 år (Europa-Kommissionen, 2011).

Boks 1. EU's definition benyttes af Eurostat

Eurostats definition er en pragmatisk løsning på variationen i, hvordan TAS måles på tværs af medlemslandene, idet der sættes en fælles målestok for en ungdomsuddannelse. Fordelen er, at individuelle lande kan måle indvirkningen af alle de tiltag, de indfører for at reducere TAS. Nogle medlemslande betragter dog TAS som værende afgang fra en uddannelse før gennemførelse af en ungdomsuddannelse, mens andre betragter det som værende afgang fra en uddannelse uden de nødvendige kvalifikationer. Før at gøre sagen mere indviklet har forskellige lande også forskellige afgangskvalifikationer samt forskellige andele af elever og studerende, der forventes at opnå dem. I 2003 påpegede EU-rådet af undervisningsministre vigtigheden af behovet for tilstrækkelige kvalifikationer for at "sikre fuld beskæftigelse og social samhørighed" (Rådet for Den Europæiske Union, 2003, s. 4). Arbejdet for at nå frem til en fælles målestok kompliceres af forskellige administrationer, som foretrækker at bruge forskellige definitioner til deres egne formål. Som følge heraf bruger ikke alle medlemslandene Eurostats definition.

En anden komplikation vedrører konceptet "ikke længere at være under uddannelse". Dette minder om IBU, som benyttes i mange medlemslande. Mens der dog kan forekomme overlap mellem IBU-populationen og TAS, er de ikke helt det samme. IBU-kategorien har også sine egne definitionsproblemer, og nogle lande har underinddelinger af IBU-kategorien.

Der er klare vanskeligheder ved at definere TAS på tværs af forskellige medlemslande. Det

overordnede mål om at reducere forekomsten af TAS for alle elever og studerende hjælpes dog stadig på vej af forsøget på at have en fælles målestok, der kan fortælle antallet af elever og studerende, der oplever TAS. Denne måde at definere TAS på præsenterer det som et resultat; det er et mål for antallet af elever og studerende, som forlader deres uddannelse. Dermed forklarer definitionen ikke, hvorfor de forlader skolen. Forståelse for, hvorfor elever og studerende forlader uddannelsen tidligt, kan hjælpe med at drive politikker og skabe information til nødvendige handlinger.

Litteraturen benytter ligeledes forskellige betegnelser til at henvise til TAS, f.eks. "skolefrafald", "udskub", "udtræk", "frafald", "tone ud", "glide ud", "fravalg", "tidlig afgang" og "manglende gennemførelse". Betegnelserne bruges på forskellige måder, og nogle forfattere bruger dem til at betegne TAS som et resultat. Andre forfattere bruger betegnelserne på en måde, der giver udtryk for, at der muligvis foregår forskellige processer blandt forskellige undergrupper af elever og studerende, som fører til forskellige veje hen imod TAS. Dette antyder, at TAS er et fænomen med mange facetter, som kræver forskellige handlinger til forskellige grupper af elever og studerende.

Udformning af TAS som en proces, der involverer et kompliceret sæt af interagerende kræfter

Hvis TAS er resultatet af forskellige processer, der fungerer på forskellige måder for forskellige individer, så virker det sandsynligt, at der ikke findes én handle måde, som vil føre til en reduktion i TAS. Det er derimod nødvendigt at overveje de processer, der fører til, at nogle elever og studerende lykkes med at gennemføre en ungdomsuddannelse, mens andre ikke gør. En tilgang, der viste sig brugbar i forhold til at skabe mening i denne kompleksitet, var at benytte force field-analyse udviklet af Kurt Lewin (1943). For en given individuel elev/studerende er der forskellige kræfter i spil. Nogle skubber eleven/den studerende mod det ønskede resultat, dvs. at gennemføre en ungdomsuddannelse; andre kræfter skubber i den modsatte retning og leder imod TAS. Man kan betragte kræfterne, der skubber imod TAS, som et sæt risici, der fungerer på niveau med skoleorganisationen, eleven/den studerende eller dennes situation, eller interaktionen mellem eleven/den studerende og skolen. Den anden rapport inddelte tematisk risikofaktorerne om et sæt temaer for at give et fokus (se Bilag 1 i Europæisk Agentur, 2017 for flere detaljer om risiciene).

På niveauet for skoleorganisationen indebar disse: fokus på disciplin i skolen, fokus på lærerne, fokus på læseplanen og fokus på skolen som en del af lokalsamfundet. Når disse områder ikke er rigtige, bliver den samlede effekt, at skolen handler på en måde, der ender med at skubbe eleven/den studerende ud af uddannelsen. Den bagvedliggende proces kaldes **udskub**. På niveauet for eleven/den studerende eller dennes situation indebar fokuserne: fokus på økonomi, fokus på familie, fokus på beskæftigelse, fokus på sundhed og fokus på jævnaldrende kammerater. Disse er ofte kræfter, der trækker

individuet ud af skolen; denne proces kendes som **udtræk**. De fokuser, der afspejler interaktionen mellem eleven/den studerende og skolen, afspejler de risici, der medfører, at eleven/den studerende gradvist falder ud af uddannelsen. Dette kaldes **frafald**. Disse indebar: fokus på akademisk succes, fokus på motivation og fokus på følelsen af at høre til på skolen.

Erkendelsen af, at der er tre særskilte processer i gang, med risici for forskellige individer, muliggør udviklingen af handlinger, der skal reducere TAS på tre primære områder.

- dem, der fører til skolefremskridt;
- dem, der er har at gøre med elever og studerendes liv uden for skolen;
- dem, der er rettet mod at forbedre elever og studerendes akademiske succes, motivation og følelse af at høre til på skolen.

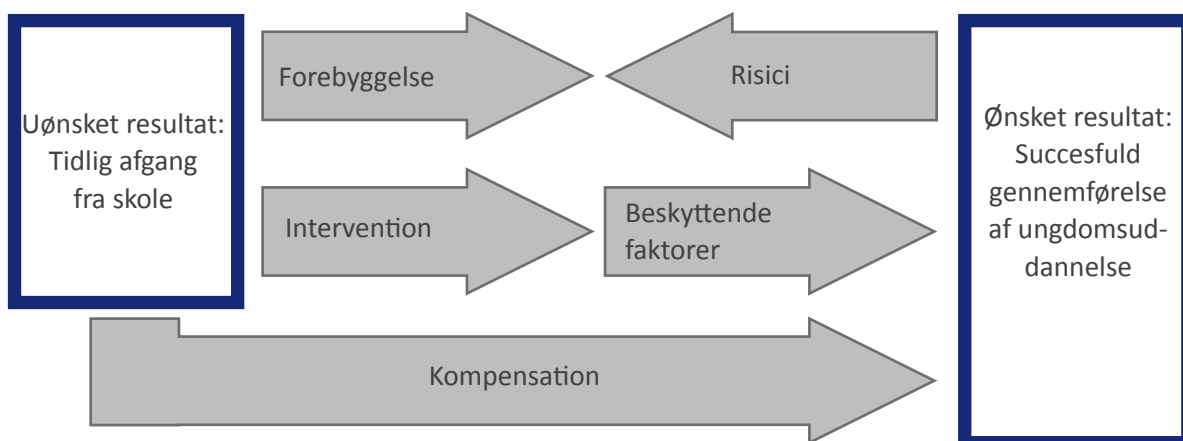
På trods af disse risikofaktorer er der dog stadig nogle elever og studerende, som lykkes. Der må derfor findes et sæt beskyttende faktorer, der virker i den modsatte retning. For nogle elever og studerende med SUB/handicap kan dette f.eks. være et inkluderende skoleetos, hvor der er gode forhold mellem lærere og elever/studerende; fokus på en læseplan, der passer til elevens/den studerendes behov; engagement fra forældre, der støtter skolen og hjælper med at motivere eleven/den studerende igennem opmuntring; og tilstrækkelige økonomiske ressourcer til, at familien kan lade eleven/den studerende fortsætte uddannelsen.

For den enkelte elev/studerende er det teoretisk muligt at overvåge risiciene og de beskyttende faktorer og derpå forstå sandsynligheden for TAS. På populationsniveau ser det ud til, at forståelse for risiciene og de beskyttende faktorer, der er i spil, vil medføre handlinger på forskellige niveauer (nationalt, skole, familie, individuelt). I EU-politiske dokumenter er de mulige handlinger inddelt i forebyggelse, intervention og kompensation. Forskellige forfattere bruger disse tre betegnelser forskelligt. I denne rapport skal de forstås som følger:

- Forebyggelse bør handle om at imødegå risici og handle, før de opstår.
- Ved intervention accepterer man, at der fortsat findes risici, men forsøger dernæst at overkomme dem eller at forbedre de beskyttende faktorer.
- Kompensation beskæftiger sig med situationen, når uddannelsen ikke er forløbet som planlagt, og giver en chance mere for at lære eller øger mulighederne for livslang læring.

Samspillet mellem risici, beskyttende faktorer, forebyggelse, intervention og kompensation kan vises i en model, som kan bruges lokalt eller nationalt til at kortlægge de specifikke kræfter, der er i spil, og de handlinger, der er nødvendige for at gribe TAS an. Dette blev vist i den anden rapport og vises her igen som Figur 1.

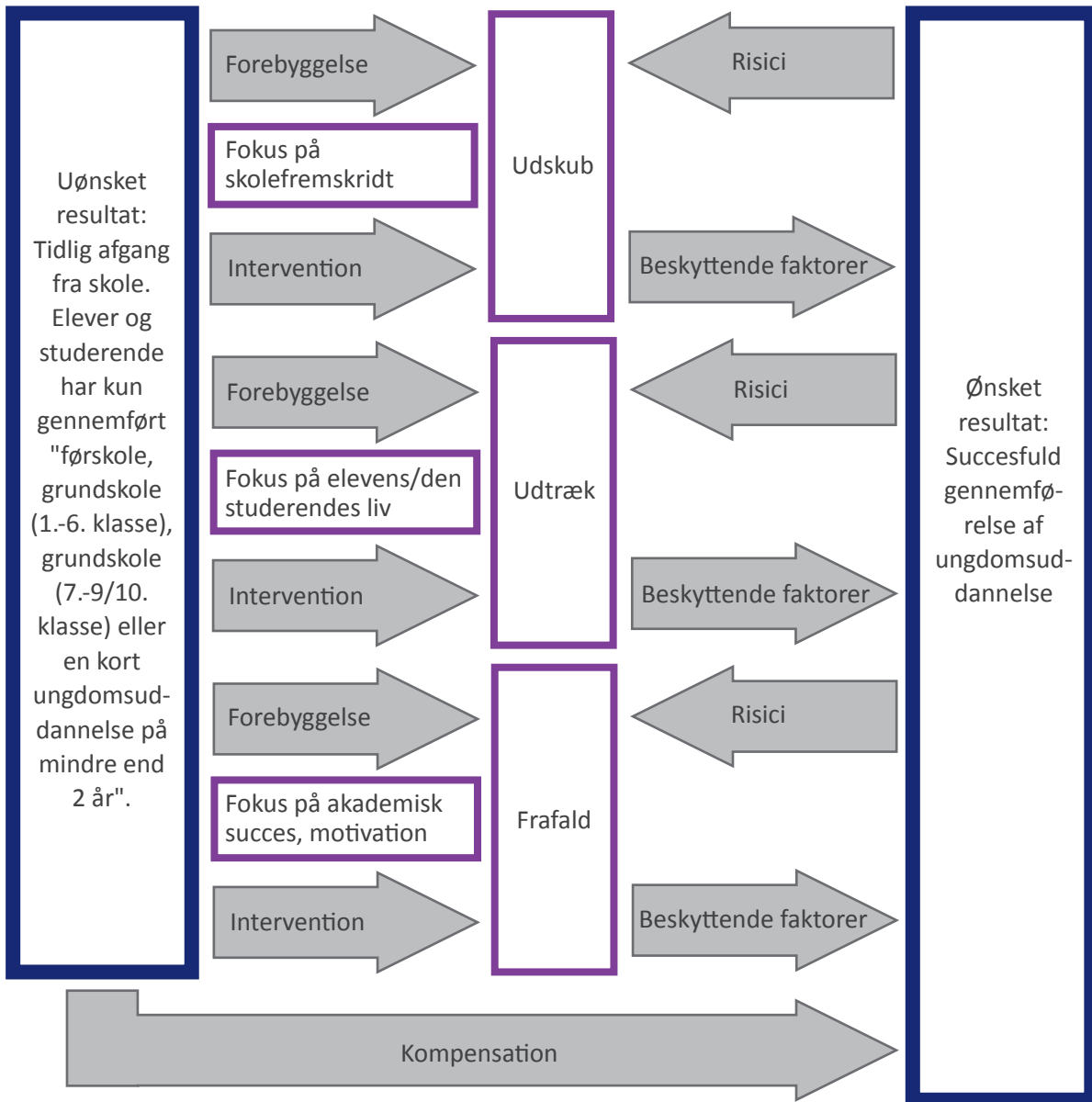

Figur 1. Kræfter, der leder væk fra TAS (kilde: Europæisk Agentur, 2017, s. 20)

Som allerede forklaret er der forskellige processer i spil (udskub, udtræk og frafald). Disse fungerer på forskellige niveauer (skoleorganisation, elev/studerende eller dennes situation, interaktion mellem eleven/den studerende og skolen). Dette betyder, at modellen kan reproduceres for hver proces og hvert niveau.

Figur 2. Model over kræfter og processer involveret i TAS (kilde: Europæisk Agentur, 2017, s. 22)

Modellen er skabt til at være fleksibel ved at tilskynde tænkning på de tre hovedprocesser og tilhørende risici og de beskyttende faktorer, der hænger sammen med det politiske

niveau, der tages i betragtning (internationalt, nationalt, lokalt eller skole). Dette kan derefter føre til et sæt skræddersyede handlinger, der har: et bredere samfundsmæssigt fokus på problemer, der påvirker elevens/den studerendes liv; fokus på skolefremskridt; eller et individuelt fokus, der bygger på akademisk succes, forbedret motivation og forbedret engagement i uddannelse.

Mens modellen tilskynder at tænke omkring hver af de tre processer udskub, udtræk og frafald, betyder det ikke, at en individuel elev/studerende kun bliver omfattet af en enkelt proces. Dette står i kontrast til Europa-Parlamentets undersøgelse (2011), der lagde vægt på særskilte undergrupper af elever og studerende. Det er muligt for en elev/studerende at blive omfattet af en kompleks interaktion af alle tre processer i løbet af deres liv og uddannelse (se Europæisk Agentur, 2017, s. 23 for et eksempel).

Denne sammenfattende rapport er enig med Coffields (1998) synspunkt, der siger, at det er vigtigere at fokusere på handlinger relateret til intervention og forebyggelse end kompensation. Ikke desto mindre udvikles der nogle imponerende kompensationstilgange, f.eks. Youthreach i Irland, som ser ud til at tage hånd om behovene hos de elever og studerende, der er faldet ud af den almene undervisning. Andre forfattere foreslår, at kompensationen sandsynligvis også gavner elever og studerende, der forlod uddannelsen tidligt på grund af udtræk som følge af begivenheder i deres privatliv. Disse kan inkludere økonomiske årsager, familiemæssige årsager, omsorg, forhold eller forældreansvar.

Overvågning og tidlige advarselssystemer

Overvågning på tværs af medlemslande bliver nemmere, hvis TAS defineres med hensyn til resultater. Det gør det muligt at forstå problemets overordnede størrelse og evaluere politikker og handlinger. Denne simple tællemetode antyder, at TAS er faldende i Europa og bevæger sig mod målet for 2020. Simple overvågningsystemer har dog ofte begrænset værdi på grund af kompleksiteten af de processer, der ligger bag TAS. De tillader ikke overvågning af forskellige grupper af elever og studerende med SUB/handicap eller inden for forskellige regioner af hvert land. Rådet for Den Europæiske Union taler for udviklingen af en bred række indikatorer med fem primære anvendelser af dataene:

- tidlig påvisning af elever og studerende i risiko for TAS;
- definition af kriterier og indikatorer for uddannelsesmæssigt dårligt stillede;
- forståelse af årsagerne til TAS;
- brug af data på forskellige politiske niveauer, der kan lede og guide udvikling af politikker;
- at sørge for grundlaget til vejledning og støtte i skolerne.

Der er blevet udviklet tidlige advarselssystemer for elever og studerende med SUB/handicap i risiko for TAS, og de er blevet implementeret i mange af skoledistrikterne i USA. Lignende systemer benyttes også i Europa. Disse systemer omfatter generelt måling af kognition og adfærd og fokuserer på individuelle elever og studerende med potentiale for at forbedre støtte og reducere effekten af frafald. Figur 2 antyder dog, at der er behov for et bredere sæt indikatorer for at dække de forskellige fokuser, der er forbundet med de forskellige risici og processer i form af udskub, udtræk og frafald, for at kunne arbejde med forebyggelse og intervention på et informeret grundlag. Dette kunne føre til overvågningssystemer, der bygger på:

- Målinger af faktorer på nationalt og uddannelsesmæssigt niveau, f.eks. andel, der gennemfører skolen, præstation blandt grupper af elever og studerende med forskellige baggrundskarakteristika, herunder SUB/handicap, niveauer af social ulighed samt arbejdsmarkedets tilstand. Disse giver en indkation af elevernes og de studerendes bredere sociale baggrunde såvel som forskellige indikatorer for uddannelsesmæssige resultater.
- Målinger med et lokalt fokus og fokus på skolen, f.eks. individuel faglig præstation, inklusionsniveauer, relationer mellem lærere og elever/studerende, undervisningens og indlæringens kvalitet og veje og valg i forhold til læseplan.
- Målinger med et individuelt fokus, f.eks. dem, der måler tilstedeværelse, skoleengagement, følelsesmæssig affekt, kognitive evner, færdigheder, motivation, følelse af at høre til, ændringer i individuelle eller familiemæssige omstændigheder og elevens/den studerendes synspunkter og ambitioner.

ANBEFALINGER

Den anden rapport (Europæisk Agentur, 2017) inkluderede anbefalinger til planlæggere. Disse gentages her:

1. De nuværende politiske indsatser i forhold til TAS er lovende. Indsatser i at give TAS en klar og tydelig definition, at opsætte overvågningssystemer (på nationalt, lokalt og individuelt niveau), som identificerer programmets omfang og indvirkningen af eventuelle interventioner, og at skabe definitioner og indikatorer, der kan bruges i transnationale sammenligninger, ser alle ud til at være brugbare skridt fremad. En vigtig opgave for planlæggere på både nationalt og europæisk niveau er at udvide disse indsatser, så alle europæiske lande får et egnet grundlag til udvikling af politiske interventioner.
2. Samtidigt med, at dækningen af nuværende overvågningssystemer udvides, er der dog et stærkt argument for at gøre dem mere følsomme over for realiteterne ved den

uddannelsesmæssige marginalisering. Det vigtige her er at gå bort fra endimensionelle definitioner og individuelle indikatorer. Der bør tages en vist hensyn til sammenhængen mellem TAS og andre former for suboptimale uddannelsesresultater, de komplekse processer, som TAS udspringer af, og de mange måder, hvorpå forskellige grupper og individer oplever TAS.

Dette er muligt, hvis politiske beslutningstagere arbejder for at udvikle mere sofistikerede overvågningssystemer. Ideelt burde sådanne systemer registrere en række uddannelsesmæssige resultater (færdigheder, fremgang mod andre uddannelsesmæssige oplevelser, beskæftigelsesresultater osv.), gøre dette på niveauet for den enkelte elev/studerende og være i stand til at koble resultatdata til data for elevernes/de studerendes baggrunde og uddannelsesmæssige oplevelser.

3. Sofistikerede overvågningssystemer på nationalt niveau er kun en del af svaret. Forskellige niveauer af uddannelsessystemerne er nødt til at have nyttig information om, hvad der sker for de elever og studerende, som de er ansvarlige for. Skoler er især nødt til at vide, hvad der sker for enkeltpersoner – hvad de står over for, hvilke uddannelsesmæssige resultater de opnår, og hvordan de reagerer på interventioner. Planlæggere er derfor nødt til at støtte skolerne og andre systemniveauer i at opsætte og bruge deres egne overvågningssystemer. På mange skoler vil de nødvendige data allerede være tilgængelige, men kan være spredt på forskellige steder og med adgang fra forskellige lærere og andre ansatte. Opgaven vil derfor muligvis handle primært om at sammenligne og at støtte skolerne i at forstå, hvordan de bedst anvender de data, de allerede har til rådighed.

4. Overvågningssystemer har kun værdi, hvis de danner basis for effektive interventioner. Forskningsevidensen viser tydeligt, at sådanne interventioner skal spænde bredt. Det er yderst usandsynligt, at endimensionelle interventioner, der kun sættes i gang, når risikoen for TAS er alvorlig, vil være tilstrækkelige til at reducere tallene for TAS bemærkelsesværdigt eller koble en eventuel reduktion til en meningsfuld forbedring i uddannelsesmæssige resultater. Interventioner er nødt til at forløbe i hele en elevs/studerendes liv for at omfatte alle aspekter af deres uddannelsesoplevelse og for at strække sig ud over selve uddannelsesrammerne og ind i de bagvedliggende faktorer i familier og samfund, der udsætter elever og studerende for risici. De er nødt til at omfatte interventioner, når risici bliver synlige, men også forebyggende tiltag, der skal stoppe risici fra at vise sig til at starte med.

Konceptualisering og opstilling af sådanne interventioner udgør massive udfordringer for planlæggere. Modellen, der er blevet udviklet, går en del af vejen mod at tilbyde en begrebsramme, hvori sådanne interventioner kan udvikles. Det er dog tydeligt, at der

er mange aspekter ved uddannelsespolitik – og ved bredere socialpolitik – involveret i bekæmpelse af TAS. Koordinering på tværs af forskellige afdelinger af ministerier udgør en enorm udfordring. Denne udfordring kan dog mindskes ved at betragte politikker, der skal reducere TAS, som en del af større politiske indsatser for at forbedre uddannelsesmæssige resultater og reducere uddannelsesmæssig ulighed og marginalisering. Reduktion af TAS er dermed ikke blot *endnu* en politisk prioritet, men er et resultat af disse større politiske handlinger.

Planlæggere vil måske især finde det brugbart at skifte deres fokus væk fra forebyggelse af TAS som et enkeltstående resultat, der måles på kvalifikationer og/eller afgangstidspunkter, og hen imod en mere funktionel forståelse af fænomenet. Det vigtigste spørgsmål er med andre ord ikke, hvor mange unge mennesker, der forlader skolen inden et mere eller mindre vilkårligt tidspunkt, men hvor mange der forlader skolen, før de er udstyret til at klare sig godt i den voksne verden. Dette rejser flere grundlæggende spørgsmål om formålene ved uddannelsessystemerne og deres effektivitet i at opnå disse formål.

5. Præcist som overvågningssystemer er nødt til at være på plads på alle niveauer af uddannelsessystemerne, så er effektive interventioner nødt til at blive udviklet på alle niveauer, ikke mindst i skolerne. Separate nationale initiativer vil med stor sandsynlighed ikke opnå særligt meget, medmindre de indarbejdes i indsatser for at forbedre kvaliteten og effektiviteten på alle niveauer af uddannelsessystemet, samt indsatser lokalt, i skolen og i klasseværelset for at sikre, at alle elever og studerende har meningsfulde muligheder for at klare sig godt. Det er derfor en vigtig opgave for planlæggere at støtte skolerne og andre niveauer i systemet i at klare denne opgave.

6. Evidensgrundlaget bag SUB/handicap og TAS er ikke så betragteligt, som man havde kunnet håbe. Det, den viser, stemmer dog godt overens med evidensen fra almen undervisning. Planlæggere gør ret i at se elever og studerende med SUB/handicap som en risikogruppe og at sikre, at der er målrettede interventioner på plads til at fastholde denne gruppe i uddannelse. Risiciene for denne gruppe er dog ikke væsentligt anderledes end dem for andre grupper, og derfor bør de medtages i de almene interventioner og praksisser i stedet for at blive behandlet som en helt separat, særlig gruppe. Som det måske kunne forventes ud fra den overordnede evidens om TAS, virker det sandsynligt, at skoler af høj kvalitet, som reagerer på individuelle karakteristika og griber ind tidligt i forhold til individuelle vanskeligheder, er af afgørende betydning for at reducere TAS. Hvis sådanne skolars praksis forstås som værende karakteristisk inkluderende praksisser, så antyder evidensen, at udviklingen af inkluderende undervisning kan være en vigtig måde at bekæmpe TAS blandt elever og studerende med SUB/handicap på.

PROJEKTRESULTATER

Der er publiceret to rapporter på agenturets websted, og fundene er blevet præsenteret på en international konference for skolepsykologer.

- Det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning, 2016. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: A Review of the Research Evidence Focusing on Europe [Tidlig afgang fra skolesystemet og elever med handicap og/eller særlige undervisningsmæssige behov: En gennemgang af forskningsevidensen med fokus på Europa]*. (A. Dyson og G. Squires, red.). Odense, Danmark

Denne rapport indeholder resultaterne af en gennemgang af forskningsevidensen om TAS i Europa med særlig henvisning til unge mennesker, der identificeres som havende SUB/handicap. Gennemgangen fokuserer primært på publiceret materiale, der har direkte med situationen i et eller flere europæiske lande at gøre, og som er tilgængeligt på engelsk. Mængden af forskning, der møder disse kriterier, er dog sparsom. Derfor er den europæiske forskningslitteratur blevet suppleret af litteratur fra andre dele af verden, hvor det var nødvendigt.

- Det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning, 2017. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: To what extent is research reflected in European Union policies? [Tidlig afgang fra skolesystemet og elever med handicap og/eller særlige undervisningsmæssige behov: I hvilken grad afspejles forskning i EU-politik?]*. (G. Squires og A. Dyson, red.). Odense, Danmark

Denne rapport opsummerer den vigtigste forskningslitteratur om elever og studerende med SUB/handicap med hensyn til fænomenet TAS og sammenligner resultaterne og konsekvenserne med de holdninger, der er vedtaget i EU-politiske dokumenter. Gennemgangen fører til anbefalinger for, hvordan planlæggere kan tackle problemet TAS mere effektivt, særligt i forhold til hvordan det påvirker elever og studerende med SUB/handicap.

- Squires, G., 2017. *Early School Leaving and SEN: Understanding the literature and policy in Europe [Tidlig afgang fra skolesystemet og SUB: Forstå litteraturen og politikkerne i Europa]*. Artikel præsenteret ved International School Psychology Association Conference 2017, Manchester, Storbritannien, lørdag d. 22. juli, 2017

Udviklingen af modellen til forståelse af de processer, der leder til TAS, blev præsenteret ved at international konference for skolepsykologer. Det blev godt modtaget, og flere deltagere ønskede at anvende modelle på skoleniveau.

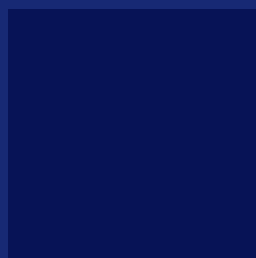

Sekretariat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tlf.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Bruxelles-kontor:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tlf.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org